

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Освітні реформи та динамічні зміни у навчальному процесі закладів вищої освіти (ЗВО) призводять до зростання актуальності та значущості самостійної роботи студента. Сучасні умови спонукають зменшити кількість годин, які студент повинен проводити в аудиторії, та підвищувати більш практичну спрямованість процесу навчання.

По-перше, це спричинено тим, що значна кількість студентів старших курсів вже отримують практичний досвід, одночасно навчаючись у ЗВО та працюючи на підприємствах, в різних організаціях та установах.

По-друге, працедавці мають бажання бачити на робочих місцях не лише добре теоретично обізнаних працівників, а й таких, які вміють користуватися певним комплексом навичок. Такий комплекс складається з особистісних і професійних навичок, які студенти певною мірою можуть розвинути у собі під час навчального процесу. Так, на сьогоднішній час, коли відбувається перманентний науково-технічний розвиток, розвиток інформаційних систем, виникнення нових технологій, особливо актуальним є ознайомлення з ними та подальше їх використання, як у роботі, так і у навчанні.

Науково-технічний прогрес призвів до того, що студенти мають змогу отримувати знання дистанційно. Лекційні заняття втрачають свою актуальність, з конспектом лекцій студент може бути ознайомлений у будь-який час, лише необхідно мати доступ до джерела. У цьому і є прояв науково-технічного прогресу, адже ще на початку ХХІ століття лектор був єдиним, хто володіє повною базою лекцій, без яких неможливо було скласти іспит чи залік, і у

такому випадку студент не міг не прийти на лекцію, бо не отримає тих знань. Сьогодні ж завдяки інформаційним технологіям будь-який студент (чи, навіть, не студент) має можливість отримати ті знання, які він бажає і які йому необхідні у навчальному процесі. Саме такий стан зумовлює важливість самостійної роботи студента, розвиток його самостійності, яка є вкрай потрібною якістю:

- ✓ і у навчанні;
- ✓ і на роботі;
- ✓ і в соціумі взагалі.

Рационально організована самостійна робота студента за допомогою використання інноваційних, інформаційних, комунікаційних технологій:

- а) дозволяє засвоювати навчальний матеріал у більших обсягах;
- б) формує підґрунтя самоосвіти та самовдосконалення;
- в) розвиває творчі якості у студента.

Самостійна робота є доречною складовою навчального процесу студентів, вона органічно функціонує у сукупності з іншими засобами та формами навчання, забезпечує пізнавальну діяльність студентів у процесі цілеспрямованого пошуку нових знань, призводить до розвитку їхнього творчого потенціалу, наділяє навичками тайм-менеджменту, формує почуття обов'язку та відповідальності. Самостійна робота студента повинна зводитися до аналізу ситуацій, які надають можливість з'ясувати теоретичні знання на практичному рівні, сформулювати вміння розв'язувати задачі у чітко окреслених умовах. При цьому, процес пізнання обумовлюється накопиченням і проявом нової інформації для студента, нового досвіду практичної діяльності на основі отриманих раніше фундаментальних знань [3, с. 92, 94].

Самостійна робота студента найбільш яскраво виражена саме на дистанційному рівні. Для її здійснення студенту необхідні методичні вказівки, приклади виконання завдань, список літературних джерел. Контрольні питання для самоперевірки надають змогу особисто студентом оцінити свій рівень

знань. Проміжний контроль доцільно проводити за допомогою тестування в електронній формі. При цьому, самостійна робота студента не відкидає командної роботи. Колективну роботу можна проводити на основі комплексних завдань, виконання яких покладено на групу від трьох до п'яти студентів, кожен з яких певною мірою повинен зробити свій внесок.

Таким чином, за останній час роль викладача дуже змінилась і трансформувалась. Викладач тепер не просто людина, яка володіє певною базою знань. Сьогодні викладач відіграє роль наставника, коучера, який повинен розвинути якості та навички у студентів, допомогти досягти поставленого результату – показати студентам де і як можна отримувати знання, як і навіщо їх використовувати. Найбільша результативність даного завдання досягається на практичних і семінарських заняттях, на яких є можливість продемонструвати студентом перед аудиторією результати його наукового пошуку. Самостійне наукове дослідження сприяє до розвитку дослідницьких умінь і навичок, формує необхідні професійні якості.

Основним «помічником» у взаємозв'язку між викладачем і студентом виступають мережеві ресурси, які можуть бути використані на різних формах навчання:

- ✓ очній;
- ✓ заочній;
- ✓ вечірній.

Позитивними сторонами використання інноваційних технологій в організації самостійної роботи студента є можливість неодноразового звернення до матеріалів і інформації, відсутність чітко встановленого часу та місця навчання, економія часу навчання і формування інформаційної компетентності студента [2, с. 234].

Мережеві ресурси забезпечують можливість:

- отримувати доступ до інформаційних ресурсів, матеріалів, навчальних курсів;

- ілюструвати на екранах моніторів навчально-методичну інформацію;
- обмінюватись між учасниками навчального процесу навчальною, методичною, науково-освітньою, функціонально-виробничою інформацією та іншою, яка відбиває навчально-методичну та адміністративну інформацію (текстовими, графічними, мультимедійними варіантами) незалежно від місця знаходження учасників освітнього процесу;
- оброблювати отриману інформацію, зберегти її, роздрукувати, редагувати, відтворити;
- організувати колективне спілкування між учасниками навчального процесу.

Самостійна робота постійно розвивається, і вона повинна розвиватись відповідно сучасним вимогам. Це стимулює сучасних дослідників та науковців до пошуку нових методів і напрямків удосконалення змісту і форм самостійної роботи відповідно професійної специфіки та невизначеності організаційних факторів навчального процесу [1, с. 44].

Самостійна робота студента у системі навчального процесу закладів вищої освіти є рушійною силою:

- підвищення якості навчання студентів;
- укріплення їхньої мотивації;
- формування заздалегідь передбачених особистісних та професійних якостей студентів.

Список використаних джерел:

1. Бажміна Е.А. Самостійна робота студентів у системі навчально-виховного процесу вищої школи. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 38–44.
2. Карпова Г. С. Інноваційні підходи до організації самостійної роботи студентів. *Фізико-математична освіта*. 2018. № 1. С. 232–235.
3. Хом'як І.М. Самостійна робота в системі навчальної діяльності студентів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2016. № 1 (1). С. 90–95.